

Równanie z wartością bezwzględną

- Wprowadzenie
- Przeczytaj
- Animacja
- Sprawdź się
- Dla nauczyciela

Równanie z wartością bezwzględną

Źródło: Louis Magnotti, dostępny w internecie: www.unsplash.com.

Pan Tomasz jest właścicielem firmy znajdującej się między Warszawą a Łodzią. Przyjmijmy, że odległość między tymi miastami wynosi ok. 135 km.

W poniedziałek do Łodzi pojechało 5 transportów, a do Warszawy 7.

Samochody pokonały łącznie 885 km. W jakiej odległości od Łodzi znajduje się firma pana Tomasz?

W tym materiale nauczysz się rozwiązywać równania, pozwalające rozwikłać tę zagadkę.

Twoje cele

- Poznasz metody rozwiązywania równań z wartością bezwzględną.
- Nauczysz się rozwiązywać równania, w których występuje wartość bezwzględna liczby.

Przeczytaj

Wiesz już, że rozwiązać równanie, to znaleźć liczby, które to równanie spełniają. Liczby te nazywamy **rozwiązaniem równania** lub jego pierwiastkami.

Aby rozwiązać równanie należy przekształcać **równanie równoważnie**, tak aby znaleźć wszystkie jego pierwiastki lub wykazać, że równanie nie ma rozwiązania.

Zapoznaj się z przykładami. Zwróć uwagę na różne metody rozwiązywania równań.

Przykład 1

Rozwiąż równania:

a) $|x| = 10$

Najprostszą metodą jest odgadnięcie, jaką liczbą jest x , jeśli jego wartość bezwzględna wynosi 10.

Taką liczbą jest 10 lub -10 .

A zatem pierwiastki tego równania, to:

$$x = -10 \text{ lub } x = 10.$$

Odpowiedź: $x \in \{-10, 10\}$

b) $|2x - 4| = 8$

Podobnie jak w poprzednim przykładzie odgadujemy, jaka to liczba, której moduł wynosi 8.

Taką liczbą jest 8 lub -8 .

A zatem

$$2x - 4 = 8 \text{ lub } 2x - 4 = -8$$

Stąd

$$2x = 12 \text{ lub } 2x = -4$$

$$x = 6 \text{ lub } x = -2$$

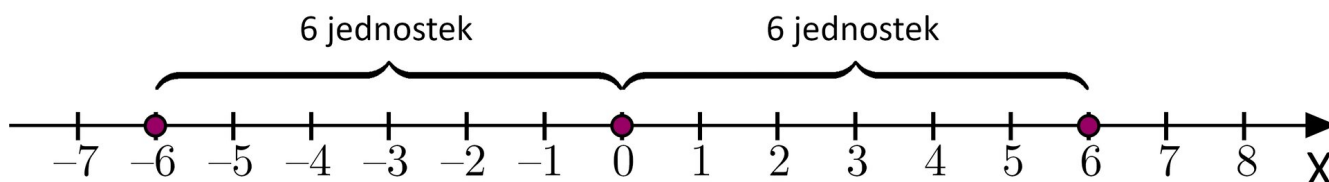
Odpowiedź: $x \in \{-2, 6\}$

Przykład 2

Rozwiąż równania:

a) $|x| = 6$

Korzystając z definicji geometrycznej wartości bezwzględnej, wiemy, że powyższy warunek spełniają liczby, których odległość na osi liczbowej od liczby zero wynosi 6.

Są dwie takie liczby: -6 i 6 .

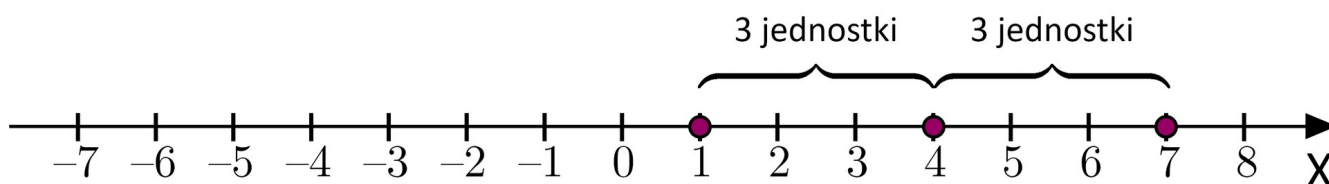
A zatem

$$x = -6 \text{ lub } x = 6.$$

Odpowiedź: $x \in \{-6, 6\}$

b) $|x - 4| = 3$

Zgodnie z geometryczną definicją wartości bezwzględnej, wiemy, że powyższy warunek spełniają liczby, których odległość od liczby 4 na osi liczbowej wynosi 3.

Są dwie takie liczby: 1 i 7.

A zatem

$$x = 1 \text{ lub } x = 7$$

Odpowiedź: $x \in \{1, 7\}$

Przykład 3

Rozwiąż równania:

a) $|x| = 15$

Tym razem skorzystamy z algebraicznej definicji wartości bezwzględnej.

$$|a| = \begin{cases} a, & \text{dla } a \geq 0 \\ -a, & \text{dla } a < 0 \end{cases}$$

Rozpatrujemy dwa przypadki:

1) Dla $x \geq 0$

Wtedy $|x| = x$

Zatem równanie przyjmuje postać

$$x = 15$$

$15 \geq 0$, więc warunek $x \geq 0$ jest spełniony.

2) Dla $x < 0$

Wtedy $|x| = -x$

Zatem równanie przyjmuje postać

$$-x = 15 \quad | : (-1)$$

$-15 < 0$, więc warunek $x < 0$ jest spełniony.

A zatem

$$x = 15 \text{ lub } x = -15$$

Odpowiedź: $x \in \{-15, 15\}$

b) $|3x - 9| = 15$

Ponownie korzystamy z algebraicznej definicji wartości bezwzględnej i rozpatrujemy dwa przypadki:

1) Dla $3x - 9 \geq 0$

$$3x \geq 9 \quad | : 3$$

$$x \geq 3$$

A więc $x \in \langle 3, \infty \rangle$

Wtedy $|3x - 9| = 3x - 9$

Zatem równanie przyjmuje postać

$$3x - 9 = 15$$

$$3x = 15 + 9$$

$$3x = 24 \quad |: 3$$

$$x = 8$$

$8 \in \langle 3, \infty \rangle$, więc warunek $x \in \langle 3, \infty \rangle$ jest spełniony.

2) Dla $3x - 9 < 0$

$$3x < 9 \quad |: 3$$

$$x < 3$$

A więc $x \in (-\infty, 3)$

$$\text{Wtedy } |3x - 9| = -3x + 9$$

Zatem równanie przyjmuje postać

$$-3x + 9 = 15$$

$$-3x = 15 - 9$$

$$-3x = 6 \quad |: 3$$

$$x = -2$$

$-2 \in (-\infty, 3)$, więc warunek $x \in (-\infty, 3)$ jest spełniony.

A zatem

$$x = 8 \text{ lub } x = -2$$

Odpowiedź: $x \in \{-2, 8\}$

Przykład 4

Rozwiąż równania:

a) $|x| + x = 10$

Zauważ, że w tym równaniu niewiadoma znajduje się zarówno pod modulem jak i poza nim. Musimy wtedy skorzystać z definicji algebraicznej wartości bezwzględnej, a zatem rozpatrzyć dwa przypadki.

1) Dla $x \geq 0$

$$\text{mamy } |x| = x$$

Wtedy równanie przyjmuje postać

$$x + x = 10$$

$$2x = 10 \quad |: 2$$

$$x = 5$$

$5 \geq 0$, więc warunek $x \geq 0$ jest spełniony.

2) Dla $x < 0$

$$\text{mamy } |x| = -x$$

Wtedy równanie przyjmuje postać

$$-x + x = 10$$

$$0 = 10$$

Otrzymaliśmy równanie sprzeczne.

A zatem równanie $|x| + x = 10$ ma tylko jeden pierwiastek $x = 5$.

Odpowiedź: $x \in \{5\}$

b) $|4x - 5| + 3x = 20$

Ponownie korzystamy z algebraicznej definicji wartości bezwzględnej i rozpatrujemy dwa przypadki:

1) Dla $4x - 5 \geq 0$

$$4x \geq 5 \quad |: 4$$

$$x \geq \frac{5}{4}$$

A więc $x \in \langle \frac{5}{4}, \infty \rangle$

$$\text{Wtedy } |4x - 5| = 4x - 5$$

Zatem równanie przyjmuje postać

$$4x - 5 + 3x = 20$$

$$7x = 20 + 5$$

$$7x = 25 \quad |: 6$$

$$x = \frac{25}{7}$$

$$x = 3\frac{4}{7}$$

$3\frac{4}{7} \in \langle \frac{5}{4}, \infty \rangle$, więc warunek $x \in \langle \frac{5}{4}, \infty \rangle$ jest spełniony.

2) Dla $4x - 5 < 0$

$$4x < 5 \quad |: 4$$

$$x < \frac{5}{4}$$

A więc $x \in (-\infty, \frac{5}{4})$

$$\text{Wtedy } |4x - 5| = -4x + 5$$

Zatem równanie przyjmuje postać

$$-4x + 5 + 3x = 20$$

$$-x = 20 - 5$$

$$-x = 15 \quad | : (-1)$$

$$x = -15$$

$-15 \in (-\infty, \frac{5}{4})$, więc warunek $x \in (-\infty, \frac{5}{4})$ jest spełniony.

Równanie $|4x - 5| + 3x = 20$ ma dwa pierwiastki $x = 3\frac{4}{7}$ oraz $x = -15$.

Odpowiedź: $x \in \{-15, 3\frac{4}{7}\}$

Przykład 5

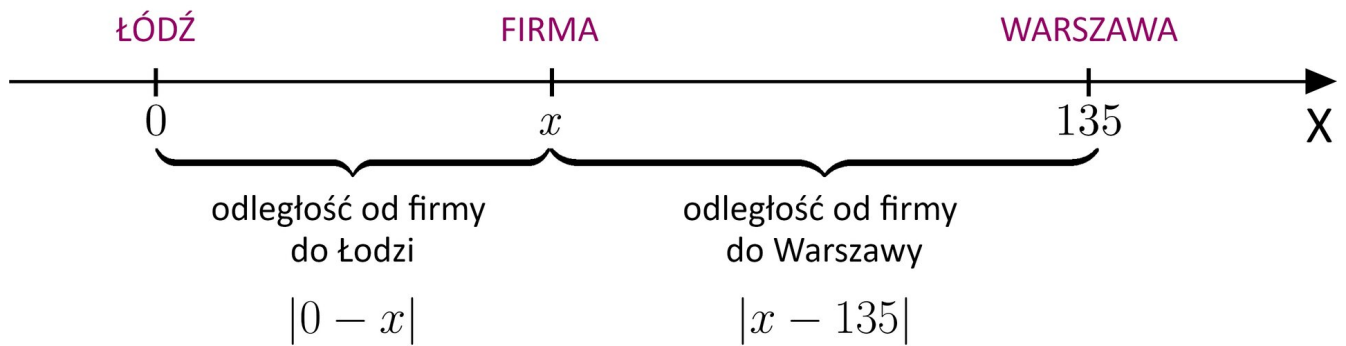
Wróćmy do zadania, od którego rozpoczęliśmy ten materiał.

Pan Tomasz jest właścicielem firmy znajdującej się między Warszawą a Łodzią.

Przyjmijmy, że odległość między tymi miastami wynosi ok. 135 km.

W poniedziałek do Łodzi pojechało 5 transportów, a do Warszawy 7. Samochody pokonały łącznie 885 km. W jakiej odległości od Łodzi znajduje się firma pana Tomasza?

Opisaną w zadaniu sytuację możemy zilustrować, korzystając z graficznej definicji wartości bezwzględnej.

Możemy zatem zapisać równanie

$$5 \cdot |0 - x| + 7 \cdot |x - 135| = 885$$

Stosując poznane metody rozwiązujemy równanie.

$$|x| = \begin{cases} x, & \text{dla } x \geq 0 \\ -x, & \text{dla } x < 0 \end{cases}$$

oraz

$$|x - 135| = \begin{cases} x - 135, & \text{dla } x \geq 135 \\ -x + 135, & \text{dla } x < 135 \end{cases}$$

Uwzględniając warunki zadania, wiemy, że $0 < x < 135$.

A zatem

$$|x| = x \text{ oraz } |x - 135| = -x + 135.$$

Wtedy

$$5x + 7 \cdot (-x + 135) = 885$$

$$5x - 7x + 945 = 885$$

$$-2x = -60$$

$$x = 30$$

Odpowiedź: Firma pana Tomasza znajduje się 30 km od Łodzi.

Słownik

rozwiązanie równania

liczba spełniająca równanie

równania równoważne

równania posiadające taki sam zbiór rozwiązań

Animacja

Polecenie 1

Przeanalizuj metody rozwiązania równań przedstawione w materiale. Następnie wykonaj Polecenie 2.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D17E9orF0>

Film nawiązujący do treści lekcji dotyczącej równań z wartością bezwzględną.

Polecenie 2

Korzystając z dowolnie wybranej metody, rozwiąż równania:

a) $|x| + 4 = 0$

b) $|x| - 12 = 0$

c) $|3x - 5| = 4$

d) $3x + |2x - 1| = 4$

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

Ćwiczenie 5

Ćwiczenie 6

Ćwiczenie 7

Ćwiczenie 8

Dla nauczyciela

Autor: Beata Wojciechowska

Przedmiot: Matematyka

Temat: Równanie z wartością bezwzględną

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

I. Liczby rzeczywiste. Zakres podstawowy.

Uczeń:

7) stosuje interpretację geometryczną i algebraiczną wartości bezwzględnej, rozwiązuje równania i nierówności typu: $|x + 4| = 5$, $|x - 2| < 3$, $|x + 3| \geq 4$.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii
- kompetencje cyfrowe
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się

Cele operacyjne:

Uczeń:

- zna i stosuje podstawowe własności wartości bezwzględnej liczby rzeczywistej a
- korzystając z własności modułu, upraszcza wyrażenia z wartością bezwzględną
- rozwiązuje równania z wartością bezwzględną

Strategie nauczania:

- konstruktywizm

Metody i techniki nauczania:

- stacje eksperckie
- analiza przypadku
- dyskusja

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem medium bazowego

Formy pracy:

- praca całego zespołu klasowego
- praca w grupach
- praca w parach

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do Internetu, słuchawki
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda

Przebieg lekcji

Faza wstępna:

1. Nauczyciel podaje temat i cele zajęć oraz wspólnie z uczniami ustala kryteria sukcesu.
2. Uczniowie będą pracować metodą stacji eksperckich.
3. Ośmiu uczniów tworzy cztery grupy eksperckie i przygotowują informacje na temat metod rozwiązywania równań z wartością bezwzględną.
4. Eksperci prezentują w dowolnie wybranej formie, przygotowane przez siebie wiadomości. Przygotowują cztery stacje eksperckie.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie – eksperci kolejno prezentują przygotowane przez siebie informacje. Po prezentacji odpowiadają na pytania pozostałych uczniów i wyjaśniają wątpliwości.
  - I. Rozwiązywanie równań „intuicyjnie”, odpowiadając na pytanie „Jaką liczbą jest x , jeśli jego wartość bezwzględna wynosi np. 5?”

Uczniowie mogą wykorzystać przykład 1 z części „Przeczytaj”.
  - II. Rozwiązywanie równań, poprzez wykorzystanie geometrycznego pojęcia wartości bezwzględnej liczby.

Uczniowie mogą wykorzystać przykład 2 z części „Przeczytaj”.
  - III. Rozwiązywanie równań korzystając z definicji wartości bezwzględnej liczby.

Uczniowie mogą wykorzystać przykład 3 z części „Przeczytaj”.
  - IV. Rozwiązywanie trudniejszych równań, w których x znajduje się pod modulem i poza nim.

Uczniowie mogą wykorzystać przykład 4 z części „Przeczytaj”.
2. Nauczyciel dzieli uczniów na cztery grupy, które podchodzą do stacji informacyjnych. Każda z grup zadaniowych, rozwiązuje przygotowane przez ekspertów zadania.
3. Eksperci wspierają pozostałych uczniów, wyjaśniają wątpliwości. Nauczyciel nadzoruje pracę grup.
4. Po wykonaniu zadań z danego zakresu, grupy zadaniowe przechodzą do kolejnej stacji.

5. Pracując w parach, uczniowie zapoznają się z animacją i wykonują polecenie umieszczone pod medium bazowym.
6. Uczniowie rozwiązują zadania zawarte w materiale multimedialnym. Rozwiązania zadań uczniowie zapisują w zeszycie, sprawdzając w materiale ich poprawność.

Faza podsumowująca:

1. Jako podsumowanie nauczyciel zadaje uczniom pytania dotyczące ćwiczeń. Nauczyciel i uczniowie – eksperci wyjaśniają wątpliwości.
2. Nauczyciel omawia przebieg zajęć, omawia pracę ekspertów oraz wskazuje mocne i słabe strony pracy uczniów, udzielając im tym samym informacji zwrotnej.

Praca domowa:

Uczniowie wykonują pozostałe ćwiczenia.

Materiały pomocnicze:

- [Zadania prowadzące do rozwiązywania równań z wartością bezwzględną](#)

Wskazówki metodyczne:

Uczniowie mogą wykorzystać przykłady zawarte w części „Przeczytaj” oraz animację do utrwalenia informacji po lekcji i pomoc przy odrabianiu pracy domowej.